

Κοινωνική Αλλαγή και Καινοτομία

2. Ηθική λήψη αποφάσεων

Γιώργος Παπαγιαννάκης, PhD
Επικ. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Ιωάννα Δεληγιάννη, PhD
Επικ. Καθηγήτρια, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

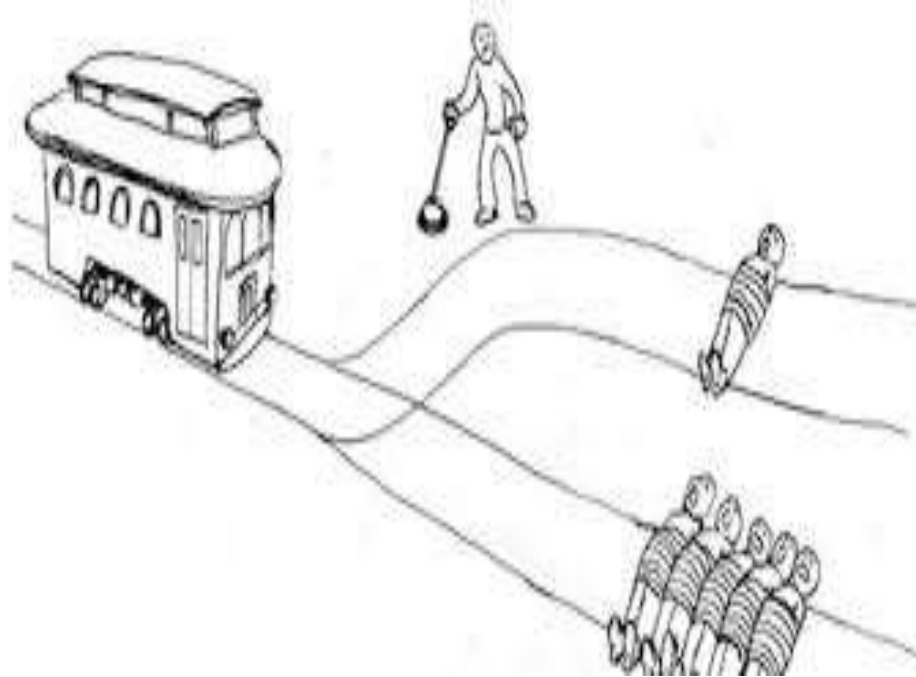
Εισαγωγικές Έννοιες

Ατομική και Επιχειρηματική Ηθική

Εισαγωγικές Έννοιες | Γιατί Ηθική;

The Trolley Problem

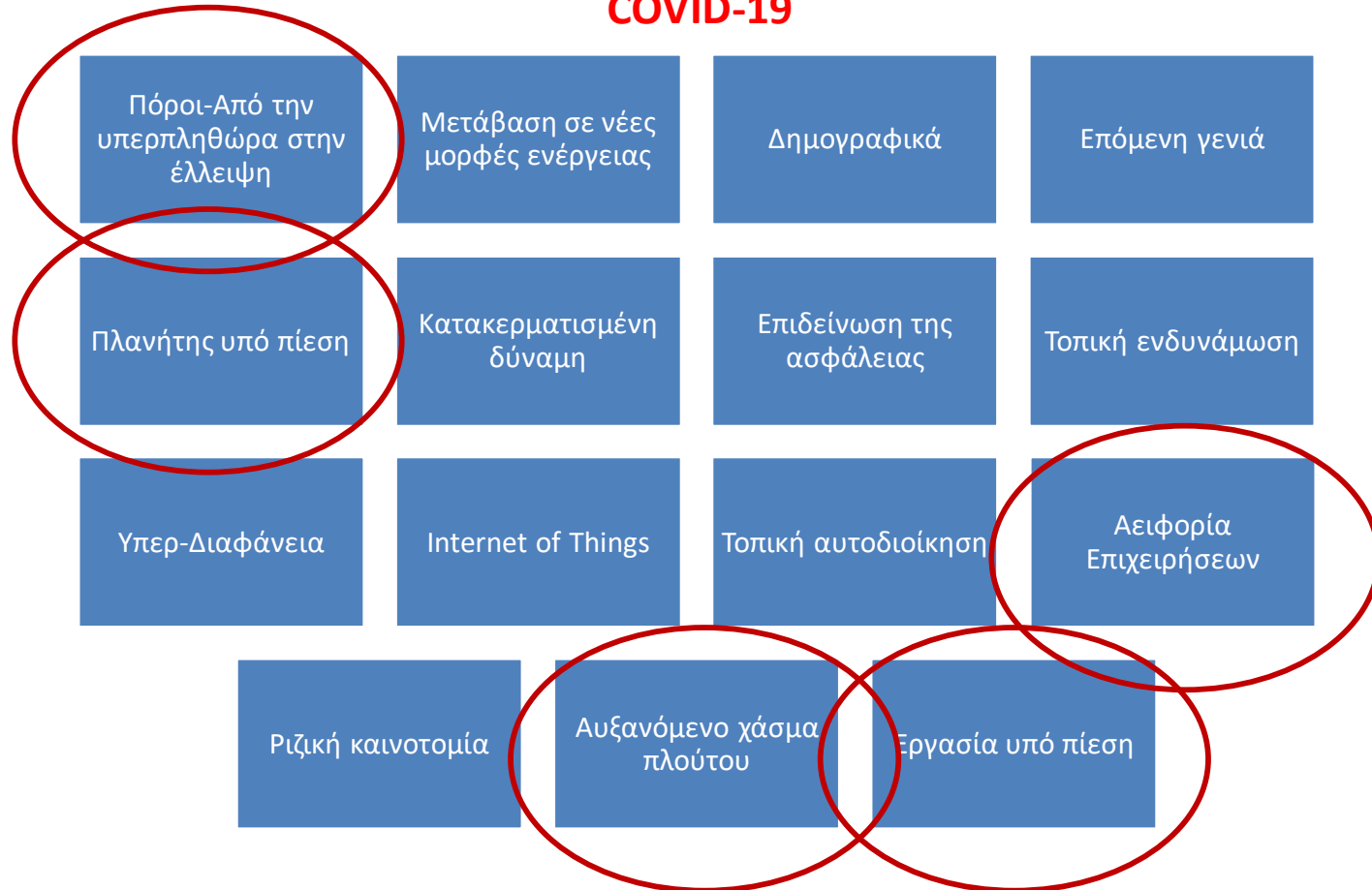
Phillipa Foot, 1967

Εισαγωγικές Έννοιες | Γιατί Ηθική;

15 τάσεις που επηρεάζουν το παγκόσμιο επιχειρηματικό οικοσύστημα

COVID-19

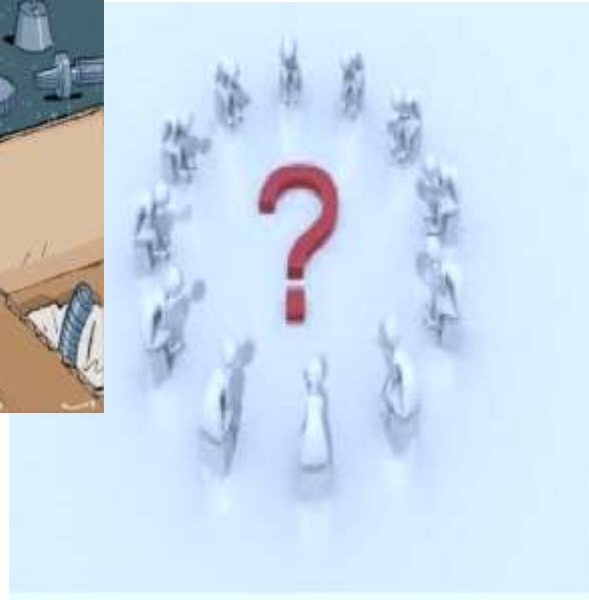

Source: Unglobalcompact.org. (2019). *IMPACT: Transforming Business, Changing the World - The United Nations Global Compact | UN Global Compact*. [online] Available at: <https://www.unglobalcompact.org/library/1331> [Accessed 3 May 2019].

<https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/2149Impact%20Transforming%20Business.pdf>

Εισαγωγικές Έννοιες | Γιατί Ηθική;

COVID-19 Ηθικά διλήμματα

Εισαγωγικές Έννοιες | Ορισμοί

Ηθική

Κλάδος της φιλοσοφίας που ασχολείται με τις αξίες που σχετίζονται με την ανθρώπινη συμπεριφορά, όσον αφορά την ορθότητα ή την ακαταλληλότητα πράξεων, την αγαθότητα ή μη κινήτρων ή σκοπών (Θανόπουλος, 2013).

Η μελέτη των ηθών (αξιών, αντιλήψεων, συμπεριφορών) μιας κοινωνίας και κατ' επέκταση το σύστημα των κανόνων σκέψης και συμπεριφοράς που ρυθμίζει τις πράξεις και τις στάσεις μιας κοινωνίας σε ορισμένο τόπο και χρόνο (Σύνδεσμος Ελλήνων Βιομηχάνων).

Εισαγωγικές Έννοιες | Ηθική vs Νομιμότητα

Νόμιμο και Ηθικό

Παράνομο αλλά ηθικό

Νόμιμο αλλά μη-ηθικό

Παράνομο & μη-ηθικό

Μύθοι περί ηθικής

1. Η ηθική αναπτύσσεται και εδραιώνεται σε μικρή ηλικία. Συνεπώς δεν έχει νόημα η διδασκαλία της
2. Η ηθική δεν μαθαίνεται στο πανεπιστήμιο αλλά μόνο μέσω της καθημερινής πράξης
3. Όλοι ξέρουμε τι είναι ηθικό. Αρκεί μόνο να το κάνουμε πράξη
4. Η ηθική είναι κάτι το υποκειμενικό, είναι θέμα προσωπικής άποψης του καθενός.

Εισαγωγικές Έννοιες | Επιχειρηματική ηθική

Η εφαρμοσμένη πτυχή της ηθικής, ή οποία πραγματεύεται τα ηθικά ζητήματα που προκύπτουν στο επιχειρηματικό περιβάλλον. Η επιχειρηματική ηθική αφορά κάθε πτυχή της επιχειρηματικής δράσης τόσο σε ατομικό όσο και σε εταιρικό επίπεδο (Stanford Encyclopedia of Philosophy).

Η επιχειρηματική ηθική είναι πρωταρχικά μία προσωπική επιλογή και απόφαση, και μετά «περνά» μέσα από τους μηχανισμούς επιβολής ή και διασφάλισής της. Το θέμα των **αξιών** ξεκινά, έτσι, από την προσωπική τοποθέτηση του καθενός από εμάς και καταλήγει στη δυνατότητα του περιβάλλοντος να μας ωθεί προς τη σωστότερη επιλογή» (πρόεδρος του ΣΕΒ).

Εισαγωγικές Έννοιες | Σημασία Επιχειρηματικής Ηθικής

Γιατί η Επιχειρηματική Ηθική είναι σημαντική

Επιχείρηση και άνθρωπος σχετίζονται άμεσα:

- Άνθρωποι μέσα στη επιχείρηση (εργαζόμενοι, στελέχη κτλ).
- Σχέσεις επιχείρησης με ενδιαφερόμενα μέρη (πελάτες, μετόχους κτλ).
- Επιπτώσεις επιχειρηματικής λειτουργίας σε κοινωνία.

...και μία από τις πιο σημαντικές πτυχές της ανθρώπινης συμπεριφοράς είναι η ηθική.

Edward Freeman on why teaching business ethics matters

Κρίση ηθικών αξιών?

- Η πρόσφατη οικονομική κρίση αποκάλυψε και μια παράλληλη κρίση αξιών και ήθους.
- Ως κοινωνία χρειάζεται να επαναπροσδιορίσουμε τρόπους συμπεριφοράς και ηθικούς κώδικες.
- Η κρίση αξιών διαχέεται σε πολλούς τομείς. Και στον επιχειρηματικό τομέα (βλέπε λογιστικά, κοινωνικά, περιβαλλοντικά σκάνδαλα).

Εισαγωγικές Έννοιες | Σημασία Επιχειρηματικής Ηθικής

«9 Καλοί Λόγοι» γιατί η Επιχειρηματική Ηθική είναι σημαντική για τις επιχειρήσεις:

(Ινστιτούτο για τις Επιχειρήσεις, την Τεχνολογία και την Ηθική)

- Αποφυγή δικαστικής οδού/ απαγγελίας κατηγοριών
- Ελευθερία κανονιστικών ρυθμίσεων
- Δημόσια αποδοχή
- Εμπιστοσύνη των επενδυτών
- Εμπιστοσύνη προμηθευτών/εταίρων
- Αφοσίωση πελατών
- Απόδοση εργαζομένων
- Προσωπική υπερηφάνεια
- Αυτό είναι σωστό να γίνει

Η γνώμη του κοινού για την επιχειρηματική ηθική

- Οι προσδοκίες του κοινού για την επιχειρηματική ηθική δεν ήταν ποτέ πολύ υψηλές.
- Τα στοιχεία δείχνουν ότι πολλοί άνθρωποι βλέπουν την επιχειρηματική ηθική ως **οξύμωρο** και πιστεύουν ότι υπάρχει μόνο μια λεπτή γραμμή ανάμεσα σε ένα στέλεχος επιχείρησης και έναν απατεώνα.

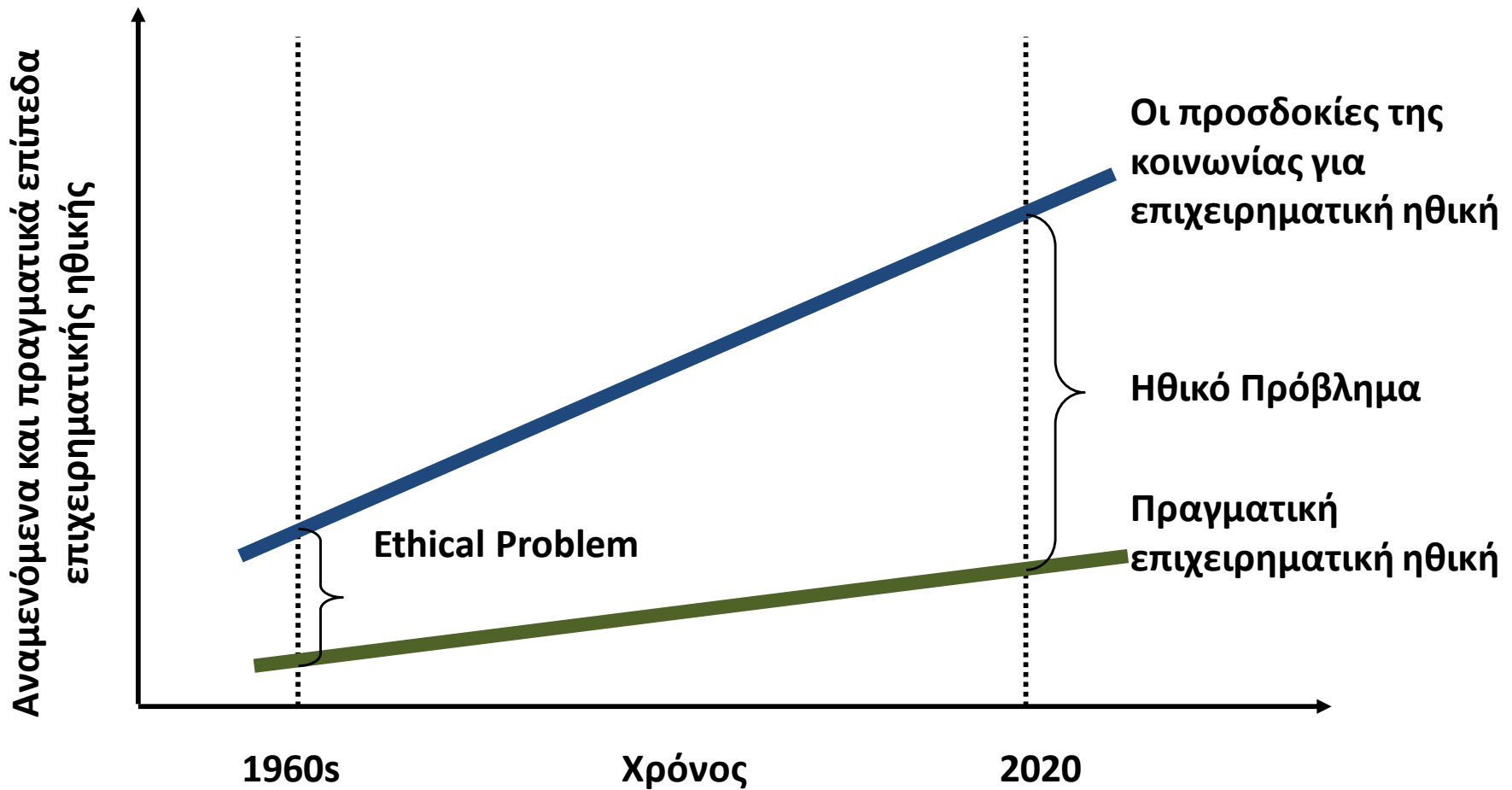
Εισαγωγικές Έννοιες | Business Ethics Essentials

Είναι η κοινωνία που αλλάζει τη στάση απέναντι στην επιχειρηματική ηθική;

- Η ιστορία δείχνει ότι ένας μεγάλος αριθμός αυτών που σήμερα ονομάζονται ανήθικες πρακτικές θεωρήθηκαν **κάποτε αποδεκτές**.
- Ή μήπως αυτές οι πρακτικές δεν ήταν ποτέ αποδεκτές από το κοινό, αλλά επειδή δεν ήταν γνωστές, φαίνονταν ανεκτές;
- Είναι δύσκολο να πούμε αν η ηθική των επιχειρήσεων γίνεται καλύτερη, χειρότερη ή παραμένει η ίδια, αλλά οι αντιλήψεις και οι προσδοκίες **επηρεάζουν σημαντικά τη φήμη των επιχειρήσεων**.

Εισαγωγικές Έννοιες | Business Ethics Essentials

Επιχειρηματική ηθική σήμερα έναντι προηγούμενων περιόδων

Εισαγωγικές Έννοιες | Επιχειρηματική έναντι Ατομικής Ηθικής

- Μπορεί να ανιχνευθεί η συμπεριφορά της επιχείρησης αναφορικά με τα ηθικά διλήμματα;
- Μπορεί μια επιχείρηση να θεωρηθεί εκπρόσωπος ηθικής όπως ένα άτομο; Μπορεί να είναι υπόλογη για τις πράξεις της;
 - Συνήθως οι άνθρωποι του οργανισμού είναι υπόλογοι, όχι ο ίδιος ο οργανισμός
 - Μπορεί μια επιχείρηση να θεωρηθεί ειλικρινής ή πιστή; Αυτά είναι ανθρώπινα χαρακτηριστικά
- Η κακή συμπεριφορά των επιχειρήσεων δεν μπορεί να κρύβεται πίσω από μια εταιρική μάσκα
- Ωστόσο, ο νόμος δεν είναι ξεκάθαρος με το θέμα αυτό

Εισαγωγικές Έννοιες | Πηγές Ανήθικης Συμπεριφοράς στις Επιχειρήσεις

Κακά «Μήλα», Κακές «Περιπτώσεις» ή Κακό «Βαρέλι»;

Ατομικοί
Παράγοντες
- Κακά «Μήλα»

Παράγοντες
Σχετικοί με την
Περίπτωση –
Κακές
«Περιπτώσεις»

Εταιρικοί
Παράγοντες –
Κακό «Βαρέλι»

Ανήθικη
Συμπεριφορά

Εισαγωγικές Έννοιες | Ο σκοπός της επιχείρησης

Από το κέρδος...

... στη δημιουργία αξίας

August 2019

Business Roundtable: 130 CEO's (representing 30% of US economy)

STATEMENT ON THE PURPOSE OF A CORPORATION

Americans deserve an economy that allows each person to succeed through hard work and creativity and to lead a life of meaning and dignity. We believe the free market system is the best means of generating good jobs, a strong and sustainable economy, innovation, a healthy environment and economic opportunity for all.

Businesses play a vital role in the economy by creating jobs, fostering innovation and providing essential goods and services. Businesses make and sell consumer products; manufacture equipment and vehicles; support the national defense; grow and produce food; provide healthcare; generate and deliver energy; and offer financial, communications and other services that underpin economic growth.

WHILE EACH OF OUR INDIVIDUAL COMPANIES SERVES ITS OWN CORPORATE PURPOSE, WE SHARE A FUNDAMENTAL COMMITMENT TO ALL OF OUR STAKEHOLDERS. WE COMMIT TO:

DELIVERING VALUE TO OUR CUSTOMERS. We will further the tradition of American companies leading the way in meeting or exceeding customer expectations.

INVESTING IN OUR EMPLOYEES. This starts with compensating them fairly and providing important benefits. It also includes supporting them through training and education that help develop new skills for a rapidly changing world. We foster diversity and inclusion, dignity and respect.

DEALING FAIRLY AND ETHICALLY WITH OUR SUPPLIERS. We are dedicated to serving as good partners to the other companies, large and small, that help us meet our missions.

SUPPORTING THE COMMUNITIES IN WHICH WE WORK. We respect the people in our communities and protect the environment by embracing sustainable practices across our businesses.

GENERATING LONG-TERM VALUE FOR SHAREHOLDERS, WHO PROVIDE THE CAPITAL THAT ALLOWS COMPANIES TO INVEST, GROW AND INNOVATE. We are committed to transparency and effective engagement with shareholders.

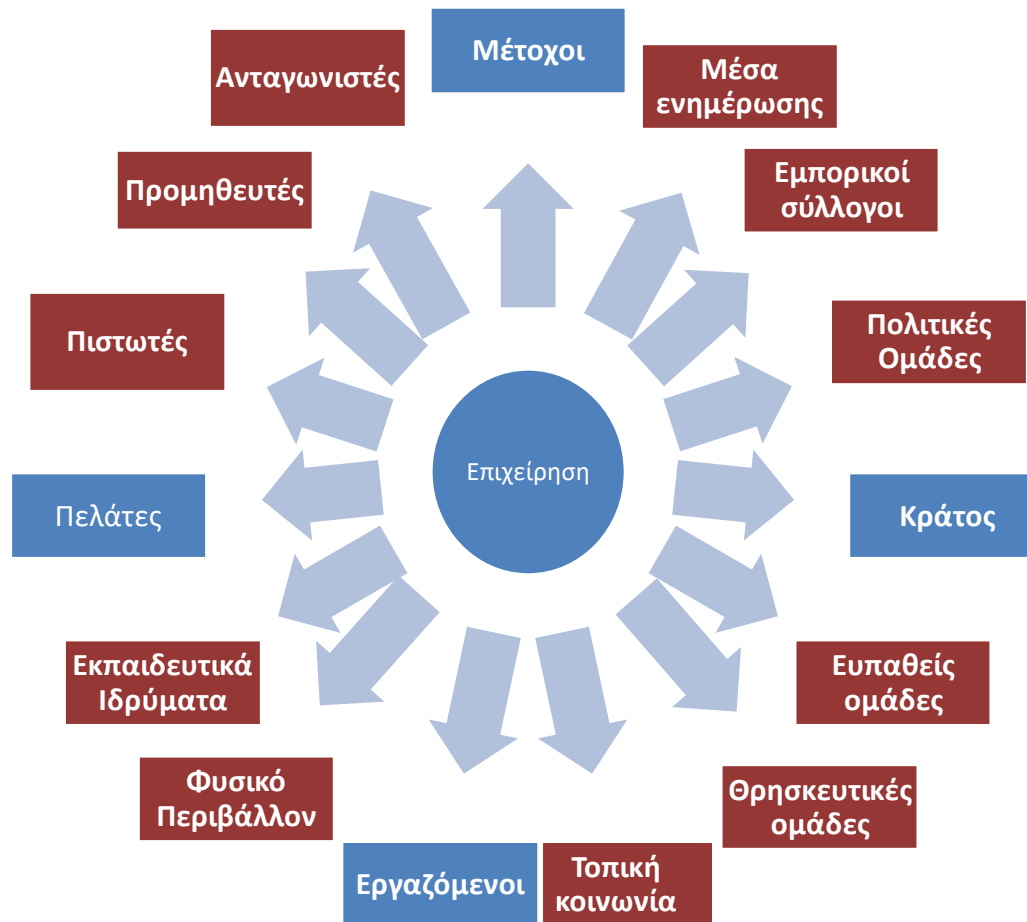
EACH OF OUR STAKEHOLDERS IS ESSENTIAL. WE COMMIT TO DELIVER VALUE TO ALL OF THEM, FOR THE FUTURE SUCCESS OF OUR COMPANIES, OUR COMMUNITIES AND OUR COUNTRY.

BRT.org/OurCommitment BR Business Roundtable

Εισαγωγικές Έννοιες | Ενδιαφερόμενα μέρη

Ενδιαφερόμενα μέρη

License to operate (άδεια λειτουργίας)

- Η κοινωνία δίνει στις επιχειρήσεις την άδεια να λειτουργούν.
- Απαιτεί ολοένα και περισσότερο από αυτές να επιδεικνύουν ηθική και υπεύθυνη συμπεριφορά.
- Οι υπάλληλοι περιμένουν μια δίκαιη αντιμετώπιση.
- Οι καταναλωτές σεβασμό στα δικαιώματά τους.
- Τα υπόλοιπα ενδιαφερόμενα μέρη (Stakeholders) πιέζουν για διαφάνεια και υπευθυνότητα.

Corporate citizenship (Η επιχείρηση ως υπεύθυνος πολίτης)

Επαναπροσδιορισμός του ρόλου της επιχείρησης στην κοινωνία. Σχετίζεται με την **κοινωνική υπευθυνότητα** των επιχειρήσεων και με τον βαθμό που αυτές ικανοποιούν τις νομικές, ηθικές και οικονομικές υποχρεώσεις της. Ο στόχος είναι η βελτίωση της ποιότητας ζωής των τοπικών κοινωνιών – των οποίων οι επιχειρήσεις είναι μέλη- με την **ταυτόχρονη οικονομική βιωσιμότητα** και κερδοφορία.

Εισαγωγικές Έννοιες | Ο ρόλος της επιχείρησης

Όταν οι επιχειρήσεις προσδιορίζουν τον σκοπό τους

- Αποστολή: Τι κάνουμε ως επιχείρηση. Γιατί υπάρχουμε.
- Όραμα: Τι φιλοδοξούμε να γίνουμε.
- Φιλοσοφία: Ποια είναι η συμπεριφορά μας ως επιχείρηση.
- Αξίες: Σε τι πιστεύει η επιχείρηση.
- Στόχοι: Τι θέλουμε να πετύχουμε.
- Στρατηγική: Ποια είναι η μοναδική πρόταση αξίας και η τοποθέτησή μας στη αγορά; Πως θα αποκτήσουμε διατηρήσιμο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα;

Εισαγωγικές Έννοιες
Ηθική Λήψη Αποφάσεων

Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων | Ηθική Συμπεριφορά

Ηθική Λήψη Αποφάσεων
(Ethical Decision Making)

Ηθική Συλλογιστική
(Ethical Reasoning)
Γνωστικές διαδικασίες
για τη λήψη ηθικών
αποφάσεων

Ηθική Συμπεριφορά
(Ethical Behavior)
Πώς συμπεριφέρονται
τα άτομα όταν
αντιμετωπίζουν ηθικά
διλήματα

Βασικές Αρχές Ηθικής
Συλλογιστικής
Teleology
Deontology

Εισαγωγικές Έννοιες | Προσεγγίσεις Ηθικής Συλλογιστικής (Ethical Reasoning)

Θεωρία	Έννοια	Βασική Αρχή	Προβλήματα
Κουλτούρας (Culture) Σχετικότητας (Relativism)	Αυτό που γίνεται αποδεκτό, έθιμο	Σεβασμός στις αξίες της κάθε κουλτούρας	Δεν υπάρχουν απόλυτες αλήθειες;
Ωφελιμισμός (Utilitarianism) Συνεπειοκρατία (Consequentialism)	Τι είναι καλό	Μέγιστο δυνατό καλό για το μεγαλύτερο αριθμό ατόμων	Ο σκοπός αγιάζει τα μέσα
Δεοντολογική (Deontology)	Τι είναι το κοινώς αποδεκτά σωστό (π.χ. ανθρώπινα δικαιώματα)	Κάνε αυτό που θα ήθελες να σου κάνουν	Πως βάζουμε προτεραιότητες σε περίπτωση σύγκρουσης ενδιαφερόντων
Δικαιοσύνης (Justice)	Αποφάσεις που παίρνονται υπό τον κανόνα του «πέπλου άγνοιας»	Αξιοκρατία	Αμφιβολίες μετά την απόφαση
Αρετή (Virtue)	Τα άτομα δρουν ως ενάρετα	Ειλικρίνεια, ακεραιότητα, σεβασμός	Οι αρετές είναι σχετικές και διαφοροποιούνται ανάλογα με την κουλτούρα

Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων | Σχετικισμός (Relativism)

Πολιτισμικός Σχετικισμός

Moral relativism

Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων | Σχετικισμός (Relativism)

Ηθικός Υποκειμενισμός

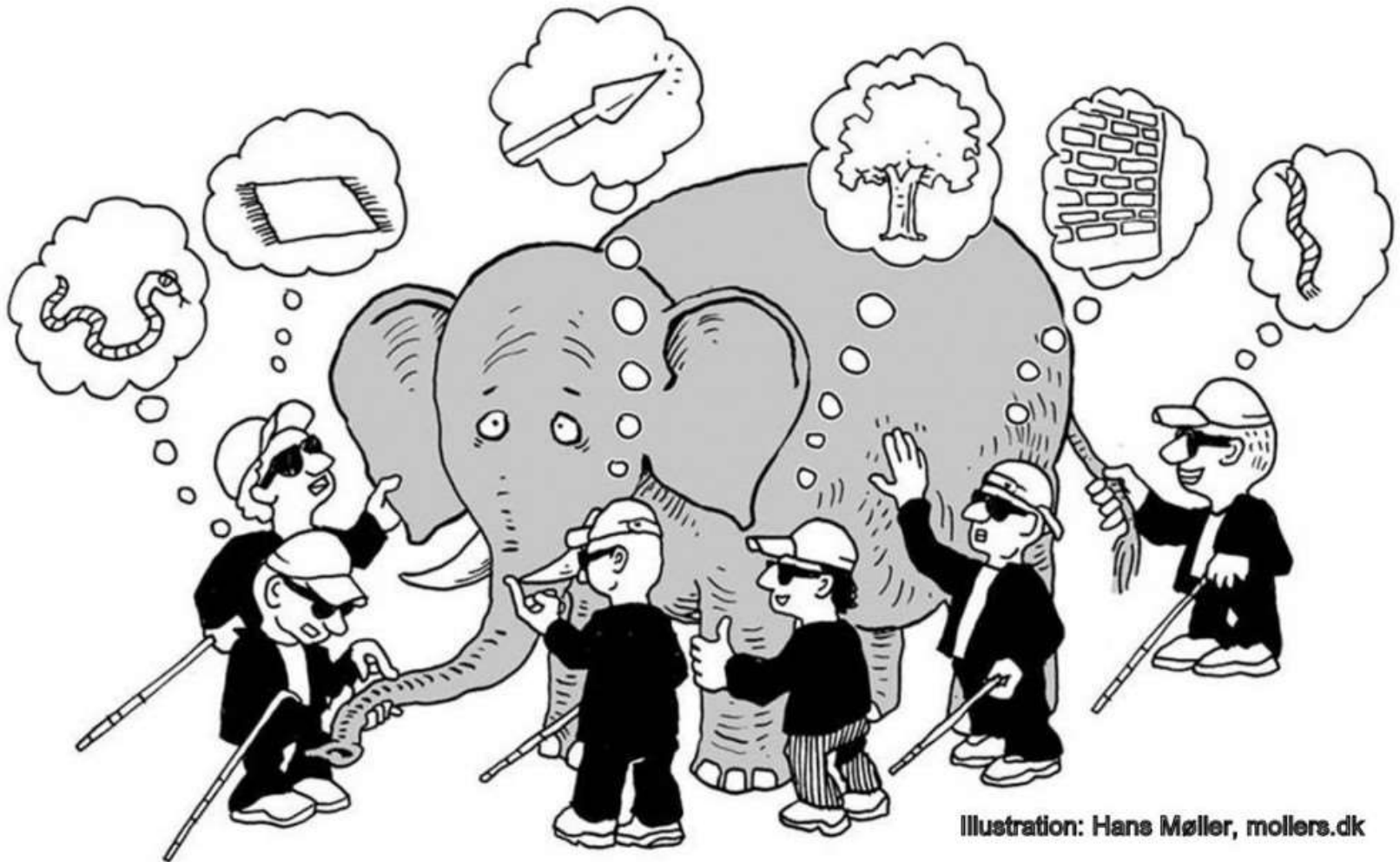

Illustration: Hans Møller, mollers.dk

Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων | Σχετικισμός (Relativism)

Πλεονεκτήματα

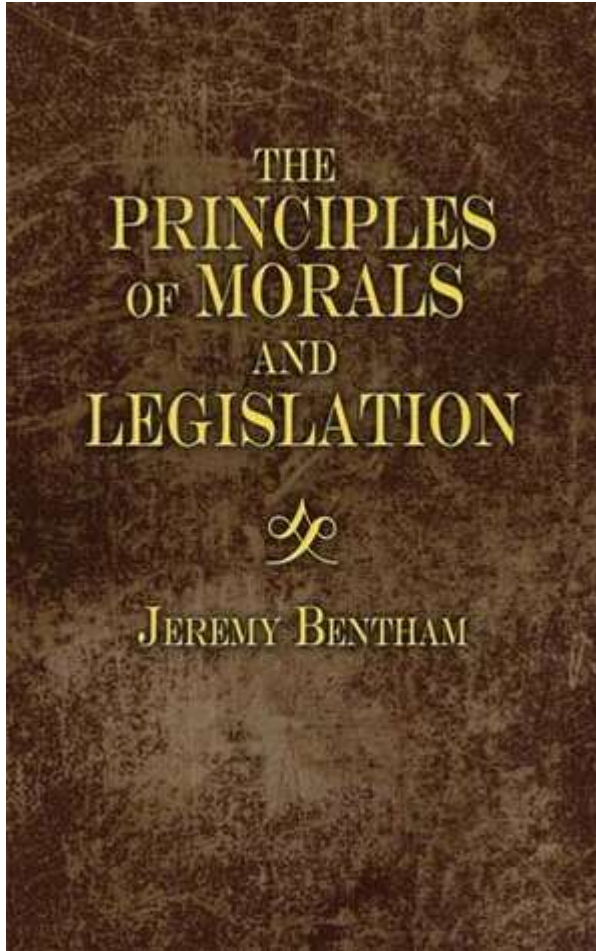
- ❑ Βολταίρος: «Δε συμφωνώ με αυτά με αυτά που λες αλλά θα υπερασπιστώ μέχρι θανάτου το δικαίωμά σου να τα λες»
- ❑ Μην κρίνεις ει να μην κριθείς

Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων | Σχετικισμός (Relativism)

Κριτική

- ❑ Ο ηθικός σχετικισμός θεωρεί ότι πρέπει να σεβόμαστε την ηθική των άλλων κοινωνιών/ατόμων αλλά:
 - ❑ Ποιο είναι στο ηθικά σωστό λοιπόν σε περιπτώσεις που τα μέλη μιας κοινωνίας δεν συμφωνούν μεταξύ τους;
 - ❑ Τι γίνεται με τις αντικειμενικές αξίες; Για παράδειγμα κάποια ζητήματα όπως το θέμα της **αξιοπρεπούς ένδυσης** μπορεί να εξαρτώνται από τις τοπικές συνήθειες όμως άλλα ζητήματα όπως η **δουλεία**, ή ο **βασανισμός** θα πρέπει να υπάγονται σε καθολικούς ηθικούς κανόνες και να θεωρούνται λάθος, παρά τις διαφορές μεταξύ των διαφόρων κοινωνιών.

Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων | Ωφελιμισμός

Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων | Ωφελιμισμός

Βασική Ιδέα

Ωφελιμισμός (Utilitarianism): Σύμφωνα με την θεωρία αυτή, μια πράξη είναι **σωστή** αν αυτή παράγει (ή προτίθεται να παράξει) το μεγαλύτερο **καλό** για τον **μεγαλύτερο αριθμό** ανθρώπων τους οποίους η συγκεκριμένη πράξη επηρεάζει.

Οι πράξεις είναι σωστές στο βαθμό που προάγουν την ευτυχία και λανθασμένες στο βαθμό που προάγουν το αντίθετο της ευτυχίας.

Η ευτυχία είναι η **ευχαρίστηση** και η απουσία της ευτυχίας είναι ο **πόνος**.

Σύμφωνα με τον κλασικό ωφελιμισμό, η ευχαρίστηση είναι το μόνο απόλυτο καλό, και ο πόνος είναι το μόνο κακό.

Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων | Ωφελιμισμός

Βασική Ιδέα

Η θεωρία υιοθετεί μια **τελεολογική** προσέγγιση στην ηθική υποστηρίζοντας ότι οι πράξεις πρέπει να αξιολογούνται σε σχέση με τις **συνέπειές** τους. Συνεπώς, οι πράξεις από μόνες τους δεν είναι ούτε καλές ούτε κακές. Παίρνουν ηθικό πρόσημο μόνο αφού εξεταστούν τα αποτελέσματα που προκύπτουν από αυτές.

Η αξία των αποτελεσμάτων καθορίζει αν μια συγκεκριμένη πράξη είναι ορθή (π.χ. η επιλογή να λέει κανείς αλήθεια ή ψέματα εξαρτάται από τα αποτελέσματα, από την ηδονή που παράγεται)

Οι συνέπειες σε όλους θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη (universalist), χωρίς να υποστηρίζεται ότι θα πρέπει να υπηρετούνται τα συμφέροντα του καθενός.

Ωφελιμισμός και επιχειρήσεις

Στο πλαίσιο των επιχειρήσεων, η θεωρία χρησιμοποιείται στην εφαρμογή αναλύσεων **κόστους-οφέλους** και στην χρήση **καμπυλών ωφέλειας (utility curves)** και **αδιαφορίας** για την σχεδίαση των αποτελεσμάτων διαφόρων πράξεων ώστε να γίνει στη συνέχεια η επιλογή που **μεγιστοποιεί** αυτό που η πράξη έχει την πρόθεση να πετύχει.

Η θεωρία του ωφελιμισμού χρησιμοποιείται ευρέως σε διαδικασία λήψης αποφάσεων και μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο σε ηθικά ζητήματα όσο και σε άλλου είδους επιχειρηματικά θέματα. Σημαντικό εργαλείο στη **θεωρία παιγνίων (Prisoner's dilemma)**.

Ως πρακτικός τρόπος μέτρησης της αξίας, ο ωφελιμισμός λαμβάνει χώρα επίσης ρόλο στη **διαχείριση κινδύνων**.

Πλεονεκτήματα

- ❑ Τα αποτελέσματα μετράνε. Δεν μπορώ να είμαι ικανοποιημένος με την απλή τήρηση των προσωπικών μου δεοντολογικών προτύπων, εάν είναι να προκύψουν κακές συνέπειες.
- ❑ Τα πραγματικά δεδομένα και η εκτίμηση της πιθανότητας να προκύψει ένα αποτέλεσμα αποτελούν σημαντικούς παράγοντες για να αποφασιστεί τι είναι σωστό / λάθος.
- ❑ Η ποιότητα ζωής των ζώων και άλλων οντοτήτων θα πρέπει να συμπεριληφθεί σε ηθικές αποφάσεις, καθώς επηρεάζονται από τα αποτελέσματα.
- ❑ Η έμφαση στον ορθολογικό υπολογισμό και στο να λαμβάνεις υπόψη όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη μας υπενθυμίζει ότι δεν μπορούμε πάντα να εμπιστευόμαστε την διαίσθησή μας

Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων | Ωφελιμισμός

Κριτική

- ❑ Απαιτεί ακριβή υπολογισμό των πιθανών αποτελεσμάτων που μπορεί να είναι δύσκολο να γίνει ή και ακατόρθωτο σε πολύ περίπλοκες περιπτώσεις. Πως υπολογίζονται τα οφέλη και τα κόστη για έννοιες όπως η υγεία, η ασφάλεια, η ποιότητα ζωής; Είναι σωστό να ποσοτικοποιούνται τέτοιες έννοιες;
- ❑ Μένοντας μόνο στο αποτέλεσμα, σημαίνει ότι η πρόθεση και τα κίνητρα δεν έχουν αξία;
- ❑ Σε επιχειρήσεις όπου τα αποτελέσματα αποτιμώνται κάθε τρίμηνο, ίσως είναι δύσκολο να δοθεί έμφαση σε μακροχρόνιες συνέπειες. (π.χ. μεταμόσχευση)
- ❑ **Ποιος** αποφασίζει για το τι είναι καλό ή κακό; Μήπως υπολογίζω τις συνέπειες μόνο για εμένα ή για την ομάδα στην οποία ανήκω;
- ❑ Όλα μπορούν να υπολογιστούν τελεολογικά; Γιατί οι γονείς δρουν προς το συμφέρον των παιδιών τους;

Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων | Ωφελιμισμός

Κριτική

- ❑ Το πρόβλημα της ποιότητας δεν απαντάται: αν η πλειοψηφία προτιμάει τις σαπουνόπερες, τότε αυτές έχουν προτεραιότητα σε σχέση με τα έργα του Σαίξπηρ; Τι γίνεται με τις μειοψηφίες;
- ❑ Η ευχαρίστηση των πολλών ακόμα και πολλών μη ηθικών ανθρώπων είναι ηθική;

Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων | Ωφελιμισμός

Ωφελιμισμός και επιχειρήσεις

Ανάλυση Κόστους – Οφέλους στη Ford Pinto

Ελαττωματικό ρεζερβουάρ (σε ατύχημα οδηγούσε σε ανάφλεξη)

Κόστος αλλαγής ρεζερβουάρ: 11\$/ όχημα → 137 εκ. \$

Κόστος μη αλλαγής ρεζερβουάρ: 180 θάνατοι * 200.000\$ + 180 τραυματισμοί
* 67.000 \$ = 48.06 εκ. \$

Όφελος μη αλλαγής ρεζερβουάρ: 88.94 εκ. \$

Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων | Ωφελισμός

Ωφελισμός και επιχειρήσεις

Ανάλυση Κόστους – Οφέλους στη Phillip Morris

Κόστος καπνίσματος: Αυξημένα κόστη στο σύστημα υγείας

Όφελος καπνίσματος: Έσοδα από φόρους καπνοβιομηχανίας, Εξοικονόμηση κόστους στο σύστημα υγείας από θανάτους, Εξοικονόμηση κόστους από συντάξεις

Καθαρό κέρδος αν οι πολίτες καπνίζουν: 147 εκ. \$

Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων | Δεοντολογισμός

Βασική Ιδέα

Deon = Δέον = Καθήκον

Οι πράξεις κρίνονται ως ηθικά σωστές ή λάθος **ανεξάρτητα** από τις **συνέπειες** που αυτές προκαλούν.

Έρχεται σε αντίθεση με την θεωρία του Ωφελιμισμού που υποστηρίζει ότι η ηθική μιας πράξης εξαρτάται από τις συνέπειες που αυτή έχει.

Το τι είναι ηθικά σωστό και λάθος είναι οι βασικοί και μοναδικοί ηθικοί όροι βάσει των οποίων κρίνονται οι πράξεις. Συνεπώς το **καθήκον (duty)** του καθενός είναι να **πράττει το ηθικά σωστό και να αποφεύγει το ηθικά λάθος, ανεξάρτητα από τις συνέπειες της πράξης του.**

Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων | Δεοντολογισμός

Βασική Ιδέα

Ο Δεοντολογισμός (deontology) μπορεί να εφαρμοστεί με βάση δύο βασικά κριτήρια. Το κριτήριο του **καθήκοντος** (duty) και το κριτήριο του **δικαιώματος** (right).

Και στις δύο προσεγγίσεις η ηθική στηρίζεται στους κανόνες της συμπεριφοράς και όχι στις συνέπειες αυτής.

Οι κανόνες είναι απόλυτοι και όταν εφαρμόζονται οδηγούν σε ηθικές πράξεις.

Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων | Δεοντολογισμός και καθήκον

Βασική Ιδέα

Ο βασικός εκπρόσωπος του δεοντολογισμού με κριτήριο το καθήκον ήταν ο Immanuel Kant (1724-1804). Σύμφωνα με τον Kant, ηθικό καθήκον όπως το «να είσαι ειλικρινής, να είσαι δίκαιος προς τους άλλους κ.α.» πρέπει να θεωρούνται προσταγές/επιταγές (imperatives).

Ο Kant διαχώρισε τις προσταγές σε υποθετικές (*hypothetical imperative*) και κατηγορικές (categorical imperative).

Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων | Δεοντολογισμός και καθήκον

Βασική Ιδέα

Υποθετική προσαγή: Το άτομο θα πρέπει να πράττει αν –ή με την υπόθεση ότι– θέλει να πετύχει κάτι συγκεκριμένο. Άρα αν θέλει να πάρει καλό βαθμό στο μάθημα θα πρέπει να διαβάσει (Αν όμως δεν θέλει, δεν χρειάζεται. Συνεπώς υπάρχει επιλογή....)

Κατηγορική προσαγή: Το άτομο πρέπει να πράττει σύμφωνα με τον καθήκον του απέναντι στα άλλα άτομα και την κοινωνία. Η κατηγορική προσαγή μπορεί να εκφραστεί με τις παρακάτω δύο αρχές:

Αρχές κατηγορικής προσταγής

Αρχή 1^η: Universalizability: Το άτομο πρέπει να επιλέγει να πράττει αν και μόνο αν το ίδιο επιθυμεί τα υπόλοιπα άτομα –στην ίδια περίσταση– να πράξουν με τον ίδιο τρόπο. Η αρχή αυτή είναι απόλυτη και δεν διαφοροποιείται κατά περίπτωση. Με άλλα λόγια **«Πράττε μόνο βάσει εκείνης της αρχής, δια της οποίας μπορείς ταυτόχρονα να θέλεις να καταστεί αυτή καθολικός νόμος»**. Πρέπει συνεπώς οι πράξεις μας να έχουν «συνέπεια» (consistency) Με άλλα λόγια **«Να ενεργείς μόνο με τους τρόπους με τους οποίους αν όλοι ενεργούσαν θα ήσουν χαρούμενος»** ή **«Να συμπεριφέρεσαι στους άλλους όπως θα ήθελες οι άλλοι να συμπεριφερθούν σε εσένα»**.

Αρχή 2^η: Humanity: Το άτομο πρέπει να πράττει κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να μεταχειρίζεται την ανθρωπότητα, είτε στο πρόσωπό του είτε στο πρόσωπο κάθε άλλου, πάντοτε **ως σκοπό και ποτέ απλώς ως μέσο**.

Επεξήγηση: Οφείλουμε να μην χρησιμοποιούμε οποιονδήποτε μόνο για ίδιον όφελος, δίχως δηλαδή να λαμβάνουμε υπόψη τα συμφέροντα και το όφελος τους

Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων | Δεοντολογισμός και καθήκον

Πλεονεκτήματα

Δίνει έμφαση στην αξία του κάθε ατόμου. Δίνει ίση σημασία σε κάθε άνθρωπο.

Υποστηρίζει ότι κάποιες πράξεις είναι **πάντα λάθος**. Συνεπώς ορίζει ότι κάποιες πράξεις δεν θα πρέπει ποτέ να επιλέγονται ανεξάρτητα από το αν έχουν θετικά αποτελέσματα.

Προσφέρει σιγουριά. Η ωφελμιστική προσέγγιση προκαλεί ανασφάλεια στην λήψη αποφάσεων αφού κανείς δεν μπορεί να είναι σίγουρος για τις συνέπειες μιας πράξης, αφού το μέλλον είναι αβέβαιο. Όμως ο δεοντολογισμός προσφέρει **σιγουριά αφού επικεντρώνεται στην πράξη καθεαυτή**. Αν η πράξη είναι η σωστή το άτομο πρέπει να την επιλέξει, αλλιώς όχι.

Λαμβάνει υπόψη **προθέσεις και κίνητρα**. Ο ωφελμισμός δεν ασχολείται με το κατά πόσο ο προθέσεις ενός ατόμου είναι καλές ή κακές. **Οι περισσότεροι συμφωνούν ότι οι προθέσεις έχουν σημασία.**

Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων | Δεοντολογισμός και καθήκον

Μειονεκτήματα

Η προσέγγιση του Δεοντολογισμού με βάση το καθήκον (duty-based) θέτει **απόλυτους κανόνες**. Ο μόνος τρόπος να διαχειριστείς ιδιαίτερες περιπτώσεις στις οποίες ο κανόνας μπορεί να μην ισχύει είναι **να κάνεις μια λίστα με εξαιρέσεις του κανόνα**.

Επιτρέπει δράσεις που έχουν αρνητικά αποτελέσματα στην συνολική ευημερία. Αυτό μπορεί να συμβεί αφού τα αποτελέσματα μιας πράξης δεν αξιολογούνται

Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων | Δεοντολογισμός και καθήκον

Μειονεκτήματα

Τι γίνεται στην περίπτωση που τα καθήκοντα συγκρούονται σε κάποιο ηθικό δίλημμα; **Δεν υπάρχει πρόβλεψη για ιεράρχηση καθηκόντων.**

Τι γίνεται με την ηθική τύχη; (**moral luck**)

Η άγνοια είναι καλή; Σε περίπτωση που βλάψω κάποιον χωρίς να έχω πρόθεση δεν έχω ευθύνη;

Τι γίνεται με **συναισθήματα**; Για τον Kant είναι εντελώς παράλογα.

Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων | Δεοντολογισμός και δικαιώματα

Βασική Ιδέα

Οι άνθρωποι έχουν θεμελιώδη **δικαιώματα** τα οποία οι υπόλοιποι έχουν καθήκον να **σέβονται**.

Η ηθική των δικαιωμάτων διαμορφώθηκε από τον John Locke (1632-1704) που μίλησε για τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως αυτό στην ζωή, την ελευθερία και την ιδιοκτησία.

Τα δικαιώματα και τα καθήκοντα αποτελούν διαφορετικές πλευρές του ίδιου νομίσματος: ένα σημαντικό καθήκον είναι να προστατεύεις τις ελευθερίες των άλλων.

Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων | Δεοντολογισμός και δικαιώματα

Βασική Ιδέα

all human beings have "the right to own property,...the right to work,...the right to just and favorable remuneration,...[and] the right to rest and leisure». Universal Declaration of Human Rights, United Nations, 1948.

Δικαίωμα αποτελεί μία **δικαιολογημένη απαίτηση** προς τους άλλους. Για παράδειγμα σε σχέση με το δικαίωμά μου στην ελευθερία έχω μια δικαιολογημένη **απαίτηση** από τους άλλους να με αφήνουν ήσυχο. Με άλλα λόγια οι υπόλοιποι έχουν **καθήκον** να με αφήνουν ήσυχο.

Σχετικά με το δικαίωμά μου στην εκπαίδευση έχω απαίτηση να μου παρέχεται εκπαίδευση από το κράτος

Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων | Δεοντολογισμός και δικαιώματα

Βασική Ιδέα

Πολιτικά δικαιώματα (civil rights): απορρέουν από το σύνταγμα και τους νόμους και εφαρμόζονται σε όλους τους πολίτες (δηλαδή σε όσους έχουν πολιτικά δικαιώματα).

Ηθικά δικαιώματα (moral rights): απορρέουν από ηθικά πρότυπα τα οποία αναγνωρίζονται από την πλειοψηφία των ατόμων αλλά δεν είναι απαραίτητο να είναι αποτυπωμένα σε νόμους.

Σύμφωνα με τον Kant, κάθε ένας από εμάς έχει μια αξία και μια αξιοπρέπεια η οποία πρέπει να γίνεται σεβαστή από τους άλλους. Τα δικαιώματα που απορρέουν από αυτή την θεώρηση διακρίνονται σε αρνητικά και θετικά δικαιώματα.

Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων | Δεοντολογισμός και δικαιώματα

Βασική Ιδέα

Αρνητικά δικαιώματα: Τα αρνητικά δικαιώματα είναι παθητικά με την έννοια ότι απαιτούν από τον άνθρωπο την μη καταπάτησή τους, όχι την υπεράσπισή τους.

π.χ. το δικαίωμα την **ιδιωτικότητα**, το δικαίωμα να κάνω ό,τι θέλω με την **ιδιοκτησία** μου αποτελούν δικαιώματα που προστατεύουν την ατομική ελευθερία. Λέγονται **αρνητικά** δικαιώματα γιατί από αυτά απορρέουν απαιτήσεις οι οποίες θέτουν αρνητικά (περιοριστικά) καθήκοντα στους υπόλοιπους ώστε αυτοί να μην παρεμβαίνουν με τις ενέργειες ενός ανθρώπου σε συγκεκριμένους τομείς. Το δικαίωμα στην **ιδιωτικότητα** για παράδειγμα θέτει το **αρνητικό καθήκον** στους άλλους του να μην παρεμβαίνουν στις **ιδιωτικές δραστηριότητες ενός ατόμου**.

Άλλα αρνητικά δικαιώματα: δικαίωμα του ελεύθερου λόγου, δικαίωμα στη ζωή, ανεξιθρησκεία

Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων | Δεοντολογισμός και δικαιώματα

Βασική Ιδέα

Θετικά δικαιώματα: Τα αρνητικά δικαιώματα είναι ενεργητικά με την έννοια ότι απαιτούν από τον άνθρωπο όχι μόνο να μην τα καταπατούν αλλά και να τα υπερασπίζονται.

Από αυτά απορρέουν απαιτήσεις ενός ατόμου για θετική υποστήριξη από τους άλλους ώστε να ικανοποιηθούν βασικοί παράγοντες τις ανθρώπινης ευημερίας όπως είναι η **υγεία**, η **εκπαίδευση**, η **τροφή**, η **στέγαση**, η **εργασία**. Τα θετικά δικαιώματα θέτουν ένα θετικό καθήκον σε εμάς να δράσουμε ώστε το άτομο να κάνει ή να πάρει κάτι.

Το δικαίωμα στην **εκπαίδευση** θέτει το καθήκον σε εμάς να του παράσχουμε την απαιτούμενη εκπαίδευση.

Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων | Δεοντολογισμός και δικαιώματα

Πλεονεκτήματα

(βλέπε πλεονεκτήματα του δεοντολογισμού βάσει καθήκοντος και ιδιαίτερα αυτά που σχετίζονται με την αξιολόγηση της πράξης καθεαυτής).

Πρόσθετα:

Τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν ένα σημαντικό πλαίσιο για την εξασφάλιση του σεβασμού της ατομικότητας κάθε ατόμου.

Οι συνομιλητές δεν μπορούν παρά να προσέξουν και να αξιολογήσουν με σοβαρότητα ένα επιχείρημα που στηρίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων | Δεοντολογισμός και δικαιώματα

Μειονεκτήματα

Συχνά υπάρχει **σύγκρουση δικαιωμάτων** μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών και τότε **κάποιος πρέπει να αποφασίσει ποιο δικαίωμα προηγείται του άλλου.**

- Για παράδειγμα μια ιδιωτική λέσχη έχει δικαίωμα στο να διαλέγει τα μέλη της (right of association). Αν επιλέξει να μην εγγράφει γυναίκες, αυτό έρχεται σε σύγκρουση με το δικαίωμα των γυναικών για ίση μεταχείριση. Σε τέτοιες περιπτώσεις θα πρέπει να εξετάσουμε τα διάφορα δικαιώματα και να αποφασίσουμε ποιο είναι πιο σημαντικό στην προστασία της ανθρώπινης **αξιοπρέπειας.**
- Τι γίνεται αν πεινάει ο συνάνθρωπός μου και έχω το μόνο φαγητό; Το δικαίωμά του στη **ζωή** υπερτερεί του δικαιώματός μου στην **ιδιοκτησία;**
- Είναι σωστό να μειώσουμε την **ελευθερία των ανθρώπων** (να ξοδέψουν τα χρήματά τους) φορολογώντας τους προκειμένου να παρέχουν **εκπαίδευση** σε άλλους;

Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων | Δικαιοσύνη

Διάφορες πεποιθήσεις

Δικαιοσύνη όπως ισότητα

Η πεποίθηση ότι ο καθένας πρέπει να παίρνει τα ίδια και το ίδιο ποσό οφελών

Δικαιοσύνη σύμφωνα με την ανάγκη

Δεν είναι δυνατόν να λαμβάνουμε όλοι τα ίδια οφέλη γιατί ο καθένας μας δεν έχει τις ίδιες ανάγκες.

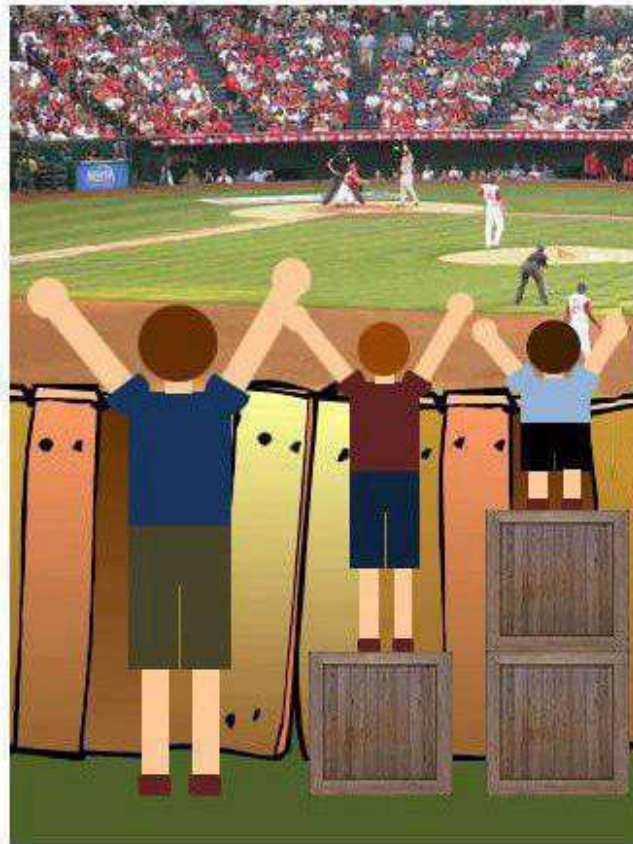
Δικαιοσύνη βάσει αξιοκρατίας

Δικαιοσύνη σημαίνει να λαμβάνουμε οφέλη σύμφωνα με τα όσα αξίζουμε

Equality is not always Justice

This is EQUALITY

This is JUSTICE

Βασικές αρχές

- Η πιο θεμελιώδης αρχή της δικαιοσύνης - η οποία έχει γίνει ευρέως αποδεκτή από τότε που ορίστηκε για πρώτη φορά από τον **Αριστοτέλη** πριν από περισσότερα από δύο χιλιάδες χρόνια - είναι η αρχή ότι **«οι ίσοι πρέπει να αντιμετωπίζονται ως ίσοι και οι άνισοι ως άνισοι»**.

Βασικές αρχές

Λόγοι ανισότητας:

Προσπάθεια - κάποιος μπορεί να έχουν εργαστεί σκληρότερα

Επιτυχίες - κάποιος μπορεί να έχουν επιτύχει περισσότερα ή να έχουν καλύτερη απόδοση

Συμβολή - κάποιος μπορεί να έχουν συμβάλει περισσότερο στην ομάδα ή την κοινωνία

Ανάγκη - κάποιος μπορεί να έχουν μεγαλύτερη ανάγκη να εξυπηρετηθούν πρώτοι ή να λάβουν μεγαλύτερο μερίδιο

Η **αρχαιότητα** - μερικοί μπορεί να έφτασαν στην πρώτη γραμμή, να είναι μεγαλύτεροι ή νεότεροι ή να έχουν περισσότερα χρόνια υπηρεσίας

Συμβόλαιο - μια προηγούμενη συμφωνία για τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να γίνει η διανομή.

Σχέση ή Κατάσταση εντός Ομάδας- κάποιος μπορεί να έχουν αξίωση επειδή είναι μέλη της οικογένειάς μου ή της ομάδας στην οποία οφείλω πίστη.

Πλεονεκτήματα

Οι έρευνες έχουν δείξει ότι η δικαιοσύνη αποτελεί ένα τα πιο βασικά ένστικτα των ανθρώπων.

Π.χ. Τα άτομα είναι έτοιμα να απορρίψουν ανταμοιβές αν άλλα άτομα λαμβάνουν μεγαλύτερες ανταμοιβές που δεν δικαιολογούνται.

Μειονεκτήματα

Δεν υπάρχει ένα και μόνο κριτήριο για την δίκαιη απονομή δικαιοσύνης. Συνεπώς το αντίστοιχο ηθικό τεστ εγείρει διαφωνίες μεταξύ των ατόμων για το τι είναι ηθικό.

Βασικές αρχές

Για πολλούς από εμάς, το θεμελιώδες ζήτημα της ηθικής είναι: "Τι πρέπει να κάνω;" ή "Πώς πρέπει να ενεργώ;"

Υπάρχουν υποστηρικτές του ωφελιμισμού, σύμφωνα με τον οποίο "Όλοι είναι υποχρεωμένοι να κάνουν ό,τι θα επιτύχει το μέγιστο καλό για τον μεγαλύτερο αριθμό".

Άλλοι στηρίζονται στον Καντ: "Όλοι είναι υποχρεωμένοι να ενεργούν μόνο με τρόπους που σέβονται την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα όλων των ανθρώπων"

Οι ηθικές αυτές αρχές **επικεντρώνονται κυρίως στις ενέργειες των ανθρώπων**. Τις εφαρμόζουμε ρωτώντας τι απαιτούν αυτές οι αρχές από εμάς σε συγκεκριμένες περιστάσεις, π.χ. όταν πρόκειται να πούμε ένα ψέμα.

Επίσης, τις εφαρμόζουμε όταν ρωτάμε τι απαιτείται από μας να κάνουμε ως επαγγελματίες.

Βασικές αρχές

Είναι όμως οι αρχές (moral principles) αυτό που μόνο απασχολεί την ηθική; Δίνοντας τόση έμφαση στις αρχές είναι σαν να υποστηρίζουμε ότι για να ζήσει κάποιος μια ηθική ζωή θα πρέπει να ελέγχει σχολαστικά κάθε δράση του και να την συγκρίνει με μια μεγάλη λίστα αυτών που επιτρέπονται και αυτών που απαγορεύονται.

Η τέχνη της λήψης ορθών αποφάσεων συνεπάγεται την άσκηση κρίσης. Πολλοί υποστηρίζουν ότι οι ηθικοί κανόνες δεν επιλύουν πραγματικά ηθικά προβλήματα επειδή πρέπει πάντα να εφαρμόζονται και **κάθε εφαρμογή απαιτεί κρίση, που δεν μπορεί να είναι αυτόματη.**

Βασικές αρχές

Η εμμονή στις ηθικές αρχές έχει αμφισβητηθεί από αρκετούς φιλοσόφους που υποστηρίζουν ότι η προσέγγιση αυτή αγνοεί ένα θεμελιώδες στοιχείο: την **αρετή**.

Δίνοντας, δηλαδή, τόση σημασία στο πως πρέπει να ενεργούν οι άνθρωποι παραμελούμε **το πιο σημαντικό ζήτημα που είναι τι πρέπει να είναι ο άνθρωπος**.

Υπάρχουν δύο ειδών αρετές – **οι διανοητικές και οι ηθικές**. Οι **διανοητικές** μάς βοηθούν να **γνωρίσουμε** την αλήθεια, ενώ οι **ηθικές** μάς βοηθούν να **δρούμε** σωστά σε πρακτικές περιστάσεις.

Βασικές αρχές

Η σημαντικότερη από τις διανοητικές αρετές είναι η «**φρόνηση**», διότι, σε αντίθεση με τις υπόλοιπες (π.χ. επιστήμη, σοφία), η φρόνηση ασχολείται με τα «**ενδεχόμενα**», δηλαδή με πράγματα τα οποία υπόκεινται σε μεταβολή, και αφορά το **πώς πρέπει να συμπεριφερόμαστε σε συγκεκριμένες περιστάσεις**.

Η φρόνηση είναι η διανοητική αρετή χωρίς την οποία **καμία ηθική αρετή δεν μπορεί να ασκηθεί**. Η φρόνηση είναι η πρακτική γνώση του ενάρετου ανθρώπου.

Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων | Αρετή

Βασικές αρχές

Σύμφωνα με την "ηθική αρετή" υπάρχουν ορισμένα ιδεώδη, όπως η **αριστεία** ή η **αφοσίωση στο κοινό καλό**, για τα οποία πρέπει να αγωνιστούμε και που επιτρέπουν την πλήρη ανάπτυξη της ανθρώπινης φύσης μας.

Αυτά τα ιδανικά ανακαλύπτονται μέσω προσεκτικής αυτό-ανάλυσης για το τι εμείς ως ανθρώπινα όντα έχουμε τη δυνατότητα να γίνουμε.

"**Αρετές**" είναι οι **στάσεις**, οι **διαθέσεις** ή τα **χαρακτηριστικά γνωρίσματα** που μας επιτρέπουν να ακολουθούμε τα ιδανικά που έχουμε υιοθετήσει.

Η ειλικρίνεια, το θάρρος, η συμπόνια, η γενναιοδωρία, η ακεραιότητα, η αμεροληψία, ο αυτοέλεγχος και η σύνεση είναι όλα **παραδείγματα αρετών**.

Βασικές αρχές

Οι αρετές αναπτύσσονται μέσω της μάθησης και της πρακτικής.

Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, ένα άτομο μπορεί να βελτιώσει τον χαρακτήρα του εφαρμόζοντας αυτοπειθαρχία, ενώ ένας καλός χαρακτήρας μπορεί να καταστραφεί από την υπερβολική αυτοπεποίθηση.

Ακριβώς όπως η ικανότητα να τρέχει κάποιος μαραθώνιο αναπτύσσεται μέσα από μεγάλη **εκπαίδευση και πρακτική**, το ίδιο συμβαίνει και με την ικανότητά μας να είμαστε δίκαιοι, να είμαστε θαρραλέοι ή να είμαστε συμπονετικοί.

Βασικές αρχές

Οι αρετές είναι συνήθειες. Δηλαδή, μόλις αποκτηθούν, γίνονται χαρακτηριστικό ενός ατόμου.

Για παράδειγμα, ένα άτομο που έχει αναπτύξει την αρετή της γενναιοδωρίας αναφέρεται συχνά ως ένα γενναιόδωρο άτομο επειδή τείνει να είναι γενναιόδωρο σε όλες τις περιστάσεις.

Επιπλέον, ένα άτομο που έχει αναπτύξει αρετές θα είναι φυσικά διατεθειμένο να ενεργεί με τρόπους που είναι σύμφωνοι με τις ηθικές αρχές: **το ενάρετο άτομο είναι το ηθικό πρόσωπο.**

Βασικές αρχές

Στο επίκεντρο της ηθικής αρετής είναι η ιδέα της "**κοινότητας**".

Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα ενός ατόμου δεν αναπτύσσονται μεμονωμένα αλλά μέσα και από τις κοινότητες στις οποίες ανήκει, συμπεριλαμβανομένης της οικογένειας, της εκκλησίας, του σχολείου και άλλων ιδιωτικών και δημόσιων ομάδων, **αλλά και της επιχείρησης.**

Καθώς οι άνθρωποι μεγαλώνουν και ωριμάζουν, οι προσωπικότητές τους επηρεάζονται βαθιά από τις **αξίες που απολαμβάνουν οι κοινότητές τους**, από τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας που ενθαρρύνουν οι κοινότητές τους και από τα πρότυπα που οι κοινότητες τους προωθούν για μίμηση.

Η προσέγγιση αυτή μας ωθεί να δώσουμε **προσοχή στα χαρακτηριστικά των κοινοτήτων μας** και στις συνήθειες που ενθαρρύνουν και διαποτίζουν στα άτομα.

Βασικές αρχές

Η ηθική ζωή, λοιπόν, δεν είναι απλώς θέμα της τήρησης των ηθικών κανόνων και της μάθησης για την εφαρμογή τους σε συγκεκριμένες καταστάσεις. Η ηθική ζωή είναι επίσης θέμα να προσπαθήσουμε να προσδιορίσουμε το **είδος των ανθρώπων που πρέπει να είμαστε** και να παρακολουθούμε την ανάπτυξη του χαρακτήρα μέσα στις κοινότητές μας και τους εαυτούς μας.

Βασικές αρχές

Παραδείγματα Αρετών:

- Σύνεση**
 - Πρακτική σοφία – π.χ. να γνωρίζεις πως λειτουργεί ο κόσμος
 - Σοφία - να διαλέγεις την σωστή πράξη
- Κουράγιο (υπομονή)
- Εγκράτεια
- Φιλοδοξία (που συγκρατείται από τη μετριοπάθεια εγωιστικού ενδιαφέροντος)
- Δικαιοσύνη
- Συμπόνια
- Τιμιότητα
- Γενναιοδωρία
- Μεγαλοψυχία
- Φιλαλήθεια
- Ευφυΐα
- Ευγένεια
-

Θεωρίες Λήψης Αποφάσεων | Αρετή

Βασικές αρχές

Άλλες αρετές που είναι σημαντικές σήμερα:

- Προστασία των αδύναμων
- Αυθεντικότητα
- Υπερηφάνεια που να συγκρατείται από την ταπεινότητα
- Δημιουργικότητα
-

Βασικές αρχές

Ο Αριστοτέλης πίστευε ότι οι αρετές βρισκόταν στη μέση δύο αντίθετων ελαττωμάτων, μεταξύ υπερβολής και ανεπάρκειας, π.χ. Το θάρρος βρίσκεται ανάμεσα στην απερισκεψία και τη δειλία.

Βασικές αρχές

Ποιος είναι όμως ο σκοπός του να είναι κανείς ενάρετος;

Η ευδαιμονία

Ταυτίζεται πολλές φορές με την **ευτυχία** αλλά περιέχει περισσότερο την έννοια της **ολοκλήρωσης**.

Όταν νιώθουμε ολοκληρωμένοι ενώ παράλληλα βρισκόμαστε υπό πίεση, υποφέρουμε σωματικά ή διανοητικά, ή νιώθουμε αγχωμένοι. **Στην ευδαιμονία μπορούν να συνυπάρχουν θετικά και αρνητικά αισθήματα.**

Μία νέα δουλειά, η διαχείριση ενός νοικοκυριού, η διατήρηση μιας σχέσης, ένα νέο επιχειρηματικό εγχείρημα, είναι στόχοι που δεν θα μας κρατάνε χαρούμενους σε καθημερινή βάση, αντίθετα μας εμπλέκουν πολλές φορές σε επίπονες καταστάσεις, **αλλά αξίζει να τους κυνηγήσουμε.**

Στην τελική ολοκλήρωση που παίρνεις από αυτούς τους στόχους, είναι που απολαμβάνεις την ευδαιμονία.

Βασικές αρχές

Σημαντικά σημεία:

- Είσαι αυτό που κάνεις
- Το να κάνεις το καλό σε κάνει ευτυχισμένο (Αριστοτέλης – ευδαιμονία)
- Εστιάζει στον χαρακτήρα και όχι στις πράξεις
- Επηρεάζεται από τις καταστάσεις και δεν είναι απόλυτη όπως οι ηθικές αρχές
- Μπορεί να έρχεται σε αντίθεση με άλλους (whistleblowing...)

Επιχειρηματική Ηθική και Αρετή

Αν ένα άτομο είναι ενάρετο στην προσωπική του ζωή τότε θα είναι και στην επαγγελματική του ζωή (;).

Οι άνθρωποι είναι το κέντρο της ηθικής. Η ηθική ανάλυση των οργανισμών καταλήγει στον τρόπο με τον οποίο επηρεάζονται οι άνθρωποι.

Επιχειρηματική Ηθική και Αρετή

Η ηθική αρετή φαίνεται αρκετά ασαφής έννοια και είναι πιο δύσκολο να περιγραφεί στο πλαίσιο μιας εταιρίας ή κυβέρνησης. Ωστόσο, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε την προσέγγιση αυτή για να απαντήσουμε σε ερωτήσεις όπως:

- Αυτή η ενέργεια με οδηγεί στο είδος του ατόμου που θέλω να είμαι;
- Θα ενεργήσω με ενάρετο τρόπο, με φρόνηση και μετριοπάθεια στη δεδομένη κατάσταση;
- Τι θα έκανε ένας ενάρετος άνθρωπος υπό τις ίδιες συνθήκες;

Επιχειρηματική Ηθική και Αρετή

Από το βιβλίο «Αν ο Αριστοτέλης ήταν Διευθύνων Σύμβουλος» (Χαρίδημος Τσούκας)

«Η μεγάλη συνεισφορά του Αριστοτέλη έγκειται στην ανάδειξη της φρόνησης και της αρετής ως ιδιότητες άκρως απαραίτητες για τους πρακτικούς ανθρώπους – ιδιαιτέρως δε τους ηγέτες των επιχειρήσεων και των οργανισμών»

Η επιχείρηση είναι ένα κοινωνικό σύστημα με κεντρικό άξονα της οργάνωσής της **την ενθάρρυνση της αυθόρμητης συνεργασίας** των μελών του, που είναι πιο πολύπλοκο από ένα σύστημα που απλώς βασίζεται στην γραφειοκρατική επιχείρηση: **Άρα είναι κατ' αρχήν σε καλύτερη θέση να ανταποκριθεί στην δυναμική πολυπλοκότητα του σημερινή επιχειρηματικού περιβάλλοντος (1)**

Πρόκειται δηλαδή για μία διαρκή διαδικασία, που επιτυγχάνεται κυρίως με την αυτενεργό ανθρώπινη δράση, τον προβληματισμό, τις διαδικασίες μάθησης, επικοινωνίας και συνδυασμού της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Όσο πιο ιδιόμορφα πολύπλοκη είναι η οργάνωση μιας επιχείρησης, **τόσο δυσκολότερο είναι να αντιγραφεί από τους ανταγωνιστές της (2)**

Επιχειρηματική Ηθική και Αρετή

Η αυθόρμητη συνεργασία πραγματοποιείται όταν τα άτομα δεν έχουν εγωκεντρικές επιδιώξεις **αλλά επιδιώκουν το κοινό καλό, για την επίτευξη του οποίου τα άτομα πρέπει να ενεργούν «φρονίμως».**

Η φρόνηση ασκείται καλά όταν, μαζί με το «καθ' όλον» –τους καθολικούς σκοπούς– λαμβάνει υπ' όψιν και το «καθ' έκαστον», και αυτό απαιτεί όχι μόνον **«εθισμό» στις ηθικές αξίες της κοινότητας, αλλά και συναισθηματική πληρότητα και αυτογνωσία.**

Η αίσθηση του κοινού καλού αναπτύσσεται όσο δυναμώνει το αίσθημα της κοινότητας μεταξύ των ατόμων και καλλιεργείται η αντίληψη μεταξύ τους.

Αυτό επιτυγχάνεται όταν οι ίδιοι **οι ηγέτες καθίστανται τα πρότυπα της φρόνιμης συμπεριφοράς,** όταν συμπεριφέρονται με γνώμονα το κοινό καλό, αυτοπεριορίζονται, πασχίζουν να κερδίζουν την εκτίμηση των υφισταμένων τους, λειτουργούν παιδαγωγικά και συμπεριφέρονται με σύμφωνα με τους αποδεκτούς θεσμοποιημένους κανόνες. **Για να ηγηθείς αποτελεσματικά, πρέπει να μάθεις να υπηρετείς.**